

ATT UPPTÄCKA OCH INGRIPA I VÅLD I NÄRA RELATIONER

Handlingsplan för
Jakobstad, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre
2016-2019

Arbetsgruppen för uppgörande av handlingsplan för familjerelaterat våld

Visste du att ...

... mer än 100 000 kvinnor i Finland samt därutöver barn, handikappade och åldringar årligen blir utsatta för våld i sina närrelationer. Därför är tillgängligheten till vård och stöd i kommunen synnerligen viktig.

Lokalt samarbete mellan myndigheter och organisationer är avgörande för det förebyggande arbetet.

INNEHÅLL

1. Inledning	5
2. Vad är familjevåld	7
2.1 Allmänt	7
2.2 Familjevåldets olika uttrycksformer.....	7
2.2.1 Fysiskt våld.....	7
2.2.2 Psykiskt våld.....	7
2.2.3 Sexuellt våld och utnyttjande	7
2.2.4 Ekonomiskt våld.....	7
2.2.5 Religiöst och kulturellt våld	8
2.2.5.1 Hedersrelaterat våld.....	8
2.2.5.2 Tvångsäktenskap och könsstympning	8
2.2.5.3 Korrigeringsresor	9
2.2.6 Försummelse av vård och omsorg.....	9
3. Kommunens ansvar	9
4. Att utöva våld är ett brott	10
4.1 Barnskyddslagen	10
4.2 Socialvårdslagen http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2014/20141301	12
4.3 Lag om elev- och studerandevård.....	12
4.4 Strafflagen (578/1995).....	12
4.5 Lag om besöksförbud (898/1998).....	13
4.6 Lag om sexualbrott (563/1998)	13
4.7 Lag om ordnande av utredningar av sexualbrott mot barn 1009/2008	13
4.8 Lag om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och	13
5. Förekomsten av våld i parrelationer och inom familjer	13
6. Aktuella serviceformer och yrkeshjälpare vid familjevåld	16
6.1 Samarbete	16
6.2 Social- och hälsovård	16
6.2.1 Beroendevårdskliniken	16
6.2.2 Barnskydd	16
6.2.3 Socialt arbete för vuxna.....	17
6.2.4 Familjearbete.....	17
6.2.5 Socialjour	17
6.2.6 Mödra- och barnrådgivning.....	17
6.2.7 Hälsostationer och jourverksamhet.....	17
6.2.8 Mentalvård	18
6.2.9 Äldreomsorg.....	19
6.2.10 Handikappomsorg	20
6.3 Bildningssektorn.....	21
6.3.1 Hälsovård för skolelever och studerande samt elevvård.....	21
6.3.2 Barndagvård och specialdagvård.....	21
6.3.3 Ungdomssektorn	21

6.4	Familjerådgivning	22
6.5	Rättsväsendet.....	22
6.5.1	Polisen	22
6.5.2	Åklagarämbetet	22
6.5.3	Rättshjälp.....	22
6.5.4	Brottspåföljdsmyndigheten	23
6.6	Övriga aktörer.....	23
6.6.1	Brottsofferjour.....	23
6.6.2	Medlingsverksamhet	23
6.6.3	Kvinnojouren	23
6.6.4	Evangelisk-Lutherska församlingar	24
6.6.5	Övriga församlingar och föreningar.....	24
6.6.6	Folkhälsan.....	24
7.	Sammanfattning.....	25

Litteraturförteckning

Internetkällor

Bilagor

Bilaga 1: MARAK

Bilaga 2: Hälso- och sjukvårdens servicekedja för familjevåld (QPR)

Bilaga 3: Tag upp frågan om våld

Bilaga 4: Handlingsplan mot familjevåld (församlingarna/kyrkliga samfälligheten)

Godkänd 25 / 10 2010 av Stadsstyrelsen i Jakobstad

Uppdaterad ___/___ 20___

27.1.2016 I:\Kvalitetshandbok\Att upptäcka och ingripa i familjevåld\Att upptäcka och ingripa i familjevåld2.docx

1. Inledning

Kommunen har en central roll i arbetet att förebygga våld i samhället. Det offentliga servicesystemet bör förstärkas så, att våldsoffer och förövare kan erbjudas tjänster och stöd som organiseras inom den offentliga sektorn. Över hela landet utvecklas arbetsrutiner och metoder för förebyggande av våldsamt beteende. Målet är att bryta den onda cirkel som våld ofta leder till samt att stödja och vårda våldsoffer och förövare på ett sådant sätt att skadeverkningarna av våldshandlingar blir så små och kortvariga som möjligt. Kommunernas social- och hälsovårdsväsende sörjer för tillhandahållandet av behövlig basservice. Servicehelheten baseras på tjänster producerade av organisationer och privata serviceproducenter. Genom utveckling av regionalt samarbete kan även invånarna i små och avlägsna kommuner erbjudas ett välfungerande och ändamålsenligt service- och stödnätverk.

Social- och hälsovårdsministeriet lyfter i sin broschyr "Förebyggande av våld i närrelationer och inom familjen 2004-2007" fram behovet av att utveckla regionala handlingsprogram. Ministeriets huvudmål med dessa handlingsprogram är;

- att förebygga våld i närrelationer och inom familjen samt att förbättra det rikstäckande nätverket av bas- och specialtjänster för våldsoffer och förövare,
- att satsa på tidigt ingripande i problem, i synnerhet för att hjälpa barn och unga som ser och upplever våld och
- att stärka den yrkesmässiga kompetens som behövs för våldsförebyggande arbete och hantering av svåra situationer.

I Jakobstad har arbetet med att förebygga våld i samhället aktualiserats via en motion i stadsfullmäktige, vilken i februari 2006 utsåg en arbetsgrupp, som fick i uppdrag att utarbeta ett handlingsprogram mot fysiskt och psykiskt våld i par- och närrelationer. Arbetsgruppen kompletterades med bl.a. representanter för socialväsendet i Larsmo, Kronoby, Nykarleby och Pedersöre. Planen godkändes av fullmäktige i Jakobstad 31.1.2011.

Planen är nu i behov av en uppdatering och Social- och hälsovårdsnämnden utsåg 27.1.2015 en koordinator och en arbetsgrupp för uppdatering av planen och koordinering av verksamheten på social- och hälsovårdsverkets verksamhetsområde.

Enligt [Social- och hälsovårdsministeriet](#), [Institutet för välfärd och hälsa](#) och [Regionförvaltningsverket senaste direktiv](#) har kommunerna ansvar för att förebygga våld i nära relationer och inom familjen och ordna tjänster för detta. Kommunerna ska ha ett handlingsprogram/en handlingsplan och en koordinator för att utveckla samarbetet, identifiera och ingripa vid våld i nära relationer och för att ordna de behövliga tjänsterna. Hela befolkningen och i synnerhet barn, äldre, personer med funktionsnedsättning och personer med invandrabakgrund ska beaktas.

Beredningen och genomförande av handlingsprogrammet förutsätter att det finns en multidisciplinär och multiprofessionell samarbetsgrupp med representanter för socialvården, hälsovården, skol- och ungdomsväsendet, polisen, organisationer och församlingen. Inom social- och hälsovårdsverket finns sedan tidigare en multiprofessionell arbetsgrupp för servicekedjan Förebyggande av familjevåld, som efter komplettering utsågs till samarbetsgrupp för förebyggande av våld i nära relationer av social- och hälsovårdsnämnden 27.1.2015. Samtidigt utsåg nämnden sjukskötare Britt-Marie Granqvist från jouren till koordinator. Arbetet finansieras till 20 %

av heltidsarbete från utvecklingsavdelningens budgetmedel. Utvecklingschefen utsågs till samarbetsgruppens ordförande.

Koordinatorns uppgifter är

- att fungera som sekreterare och sammankallare för samarbetsgruppen för Förebyggande av våld i nära relationer
- att förmedla information i ärendet från regionala och nationella instanser
- kommunens/samarbetsområdets kontaktperson i nätverket för förebyggande av våld i nära relationer, vilket upprätthålls av Regionförvaltningsverket
- att förmedla samarbetsgruppens förslag om sam-arbets- och utvecklingsbehov till aktörer inom olika förvaltningsområden
- att utarbeta tillsammans med samarbetsgruppen ett handlingsprogram/en handlingsplan för förebyggande av våld i nära relationer och familjer
- att leda genomförandet av handlingsprogrammet, kommer överens om uppföljning, utvärdering och rapportering
- att ordna fortbildning för personalen om våld i nära relationer och familjer

Den uppdaterade handlingsplan som utarbetats ger riktlinjer för hur olika myndigheter och aktörer skall förebygga, agera och samarbeta vid våldssituationer.

Det nationella institutet för Hälsa- och Välfärd (THL) har vidareutvecklat ett åtgärdsprogram då man misstänker våld i parrelationer, [Marak](#), (Moniammatillisen riskinarviioinnin kokous –menetelmä = Mötesmetoder för mångprofessionel riskutvärdering vid familjevåld).

Samarbetsgruppen förslår att MARAK tas i bruk i regionen vid misstanke om våld i parrelationer. Arbetet med barn och unga styrs långt av barnskyddslagstiftningen samt den nya elevvårdslagen.

Samarbetsgruppens medlemmar:

Peter Granholm	utvecklingschef/ordf.
Marjo Orava	överskötare för primärhälsovårdens öppenvård
Kimmo Kuisma	överläkare primärvården
Markus Granholm	överläkare barn och unga
Mona Berg	hälsovårdare
Ann-Maj Heinonen-Wenelius	hälsovårdare/familjeterapeut
Anne Lillsund	psykolog
Helene Hjulfors	hälsovårdare
Pia Kotanen	ledande socialarbetare
Susann Rintamäki	ledande familjehandledare
Jan-Erik Nyberg	familjerådgivare
Tiina Höylä-Männistö	personalbyrå/ungdomssekreterare
Ann-Cathrin Engström-Käld	kriminalkonstapel
Jan Levander	bildningsdirektör/skoldirektör
Britt-Marie Granqvist	sjukskötare/koordinator

2. Vad är familjevåld

2.1 Allmänt

Våld i par- och närrelationer kan vara fysiskt, psykiskt, sexuellt, ekonomiskt eller andligt våld eller helt enkelt försummelse av vård. Det kan rikta sig mot egendom eller ekonomiska realiteter eller yppa sig som hot om dylikt våld. Förövaren kan vara make eller maka, barn, annan familjemedlem, släkting eller bekant. Våld förekommer i alla socialgrupper och kulturer. Våld i par- och närrelationer uppfyller kännetecknen på brott, och det hör ofta under allmänt åtal.

2.2 Familjevåldets olika uttrycksformer

2.2.1 Fysiskt våld

Fysiskt våld är det våld som man lättast upptäcker, eftersom det lämnar synliga spår. Det uppkommer på många sätt som t.ex. genom slag, sparkar, strypgrepp och genom tvång och frihetsberövande. Offret försöker vanligen dölja spåren, eftersom hon/han skäms över att ha blivit utsatt och att ett avslöjande vanligen leder till ännu mera misshandel.

2.2.2 Psykiskt våld

Psykiskt våld är den formen av våld som kan räknas till det mest utövade. Psykiskt våld kan utövas verbalt eller i tysthet. Vid psykiskt våld är barnen de mest utsatta och sårbara pga det beroendeförhållande de lever i. Till det psykiska våldet hör förtryck, förnedring, förakt, skrämeltaktik, ropande, svordomar, påtryckningar, hån, öknamn, hot, kontrollerande beteende, förringande, störande och anklagande. Med kontroll menas inte enstaka händelser utan upprepade försök att styra och begränsa en annan persons liv. Hot och skrämelse är på samma sätt skrämmande, hotande och ångestskapande som fysiskt våld.

2.2.3 Sexuellt våld och utnyttjande

Sexuellt våld kan definieras som handlingar eller situationer med sexuell innebörd där en vuxen eller ung person tvingar en annan person till sexuella handlingar. Sexuella övergrepp kan indelas i; övergrepp utan fysisk kontakt (exhibitionism, voyerism, sexuella anspelningar, kommentarer, förslag, samt exponering för pornografiskt material) övergrepp med fysisk kontakt och sexuell exploatering av barn och unga i kommersiella sammanhang t.ex. barnpornografi och barnprostitution.

2.2.4 Ekonomiskt våld

Till ekonomiskt våld räknas tvingande till ekonomiskt beroende, övertagande av kontroll över hur egna pengar används samt egenmäktig användning av annan persons pengar och egendom under hot om fysiskt våld eller att bli lämnad. Ekonomisk kontroll innebär också ett krav på skriftlig redogörelse över hur varenda cent har blivit använd, t.ex. med kvitton.

2.2.5 Religiöst och kulturellt våld

Det kan vara omöjligt att i det enskilda fallet avgöra om ett våld är religiöst eller kulturellt betingat. Med kulturellt våld avses vanligen handlingar som motiveras med sedvänjor och tradition, handlingar som motiveras med en personlig relation till religiösa auktoriteter benämns religiöst våld. Religiöst våld förekommer både inom de etablerade religionssamfundet, inom kyrkorna och i nya religiösa rörelser. Risken för att råka ut för våld är i allmänhet större i t.ex. fundamentalistiska sekter med starka karismatiska ledare. Det religiösa våldet kan vara en del av en religiös rörelses hela verksamhetskultur, eller det kan uppträda i enskilda fall.

Kännetecknande för det religiöst betingade våldet är förutom bristen på respekt för individen en mekanisk och självständig tillämpning av regler och föreställningar lösryckta ur sitt sammanhang. Både det kulturella och religiösa våldet motiveras med auktoriteter utanför/ovanför den enskilda människan och att hänvisningen till dessa auktoriteter upplevs befria individen från ansvaret för resultatet av sina handlingar. I bekämpandet av dessa yttringar av våld behöver samhället utmana de auktoriteter och värderingar som sanktionerar våld i hemmet och utanför hemmet. Ett sätt kan vara att analysera sedvänjor och handlingar utifrån den egna religionens och kulturens värderingar. Det kulturellt/religiöst initierade våldet tar sig uttryck i våld mot kvinnor, våld mellan familjemedlemmar, föräldrars våld mot barn och unga, och den yngre generationens våld mot äldre familjemedlemmar.

2.2.5.1 Hedersrelaterat våld

Handlingar, försummelse eller beteenden som orsakar fysisk, sexuell eller psykisk skada för en familjemedlem har många gånger rötter i kulturella föreställningar och värderingar. Hedersrelaterat våld baserar sig på föreställningen att en familjemedlem är bärare av familjens heder. Flickor som inte följer den egna kulturens normer för sällskapande, pojkar, homo-, bisexuella och transpersoner förekommer ofta som offer för hedersrelaterat våld. Våld inom hemmet som "uppfostringsmetod", eller som "konfliktlösning" eller avgörande av tvister mellan familjemedlemmar är exempel på detta. Kvinnor straffas ofta när familjens heder hotas av rykten. I många fall deltar familjens övriga kvinnor i våldsutövningen. Det finns en stark tro på oskuld, kyskhet och familjens goda namn och rykte i samhället, hänger till stor del på familjens kvinnliga medlemmars faktiska eller påstådda beteende. I sin mest extrema form kan den hårda kontrollen leda till att både hot och faktiskt våld, inklusive mord.

2.2.5.2 Tvångsäktenskap och könsstympning

Tvångsäktenskap innebär att vuxenvärlden tvingar en flicka/kvinna eller pojke att gifta sig med den person släkten/föräldrarna valt. Skalan går från milda påtryckningar till hot om fysiskt eller psykiskt våld. I vissa fall är den ena parten därtill yngre än 18 år.

Föreställningen att mannen skall bestämma över kvinnan innebär ett omyndigförklarande av kvinnan som är psykiskt kränkande och den kan vara en grundorsak till fysiskt våld. Disciplin och kontroll handlar om allt från begränsningar i det dagliga livet, som val av kläder, socialt liv och rörelsefrihet, till livsavgörande val som utbildning, arbete, giftermål och skilsmässa. Kvinnlig omskärelse eller könsstympning är ett grovt våld mot kvinnor. Åtgärden baserar sig inte på Koranen utan är en sedvänja som praktiserats inom olika kulturer.

2.2.5.3 Korrigeringsresor

Korrigeringsresor (övergivning) avser fall där en familj skickar en eller flera familjemedlemmar till det tidigare hemlandet, eller lämnar dem under en längre tid (i huvudsak under lov och ledigheter), samtidigt som de beslagtar deras pass och uppehållstillstånd för att förhindra att de återvänder till det nya hemlandet. Genom att anförtro offret till far- och morföräldrars, eller andra släktingars, omsorg hoppas familjen att han eller hon ska uppfostras strängare och mer traditionellt.

http://www.huiselijkgeweld.nl/doc/eer/Verkygslada_mot_vald_SW.pdf

2.2.6 Försummelse av vård och omsorg

De mest skyddslösa i våldssituationer är barn, åldringar, handikappade och sjuka. Våldet kan vara både fysiskt och psykiskt eller innebära att vara vittne till att våld brukas. Våld mellan föräldrarna kan vara djupt traumatiserande för ett barn och riskerar att fortsätta i nästa generation och bli ett hinder i att etablera trygga, tillitsfulla relationer till andra.

Försummelse av vård och omsorg försätter den som är i beroendeställning i en sårbar situation. Försummelse kan gälla fysiska behov; rena och lämpliga kläder, mat, sömn och utebliven medicinsk eller psykisk vård och/eller innebära frånvaro av tröst, kärlek, närhet och tillit. När föräldrarnas beteende är oförutsägbart skadas barnets tillit och anknytning d.v.s. tilliten till andra i nära relationer och känslan av egenvärde och tillit till den egna förmågan.

<https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/ohjeet-ja-tukimateriaali/menetelmat/perhe-ja-kehitysymparisto/lapsen-kaltoinkohtelu>

3. Kommunens ansvar

Enligt social- och hälsovårdsministeriet, Institutet för hälsa och välfärd samt regionförvaltningsverket har kommunerna ansvar för att förebygga våld i nära relationer och inom familjen samt till att ordna tjänster för detta. Kommunerna skall ha ett handlingsprogram/handlingsplan samt en koordinator för att utveckla samarbetet, identifieringen av våld, ingripande och tillförse de behövliga tjänsterna. Koordinatören verkar i kommunen i samarbete med samarbetsgruppen för multidisciplinärt och multiprofessionellt förebyggande av våld i nära relationer och inom familjen. Koordinatören har även till uppgift att förmedla arbetsgruppens förslag om samarbets- och utvecklingsbehov till aktörer inom olika förvaltningsområden och beslutsfattande inom kommunen.

(Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2008:10)

[https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125614/THL_Tieda_ja_toimi_lahisuhdevakivalta_ja_kunta_SWE_web_101214%20\(2\).pdf?sequence=1](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125614/THL_Tieda_ja_toimi_lahisuhdevakivalta_ja_kunta_SWE_web_101214%20(2).pdf?sequence=1)

För beredningen och utarbetandet av handlingsprogrammet/handlingsplanen tillsätts en multiprofessionell samarbetsgrupp med representanter för socialvården, hälsovården, skol- och ungdomsväsendet, polisen, församlingar och organisationer. Handlingsprogrammet/handlingsplanen skall anknytas till kommunernas säkerhets- och välfärdsprogram. Varje verksamhetsställe där man kommer i kontakt med personer som utsatt för våld och våldsutövare behöver ha förhållningsregler om hur man identifierar våld, vilka åtgärder man skall vidta samt när

och till vilken hjälpinstans en klient skall hänvisas. (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2008:10) <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/111592/Julk200810.pdf?sequence=1>

I lagstiftningen betonas sektoröverskridande verksamhet med anknytning till främjande av befolkningens välfärd. Social-, hälso- och sjukvården har en viktig roll som sakkunnig, som tar fram information och aktivt bedömer verkningarna för människorna. Kommunerna bör också samarbeta bland annat med organisationer, församlingar, privata aktörer och lokala statliga myndigheter. De anställda inom social- och hälsovården bör få ökade professionella kunskaper om hur våld i nära relationer och inom familjen skall förebyggas och hanteras. Resurser behövs för bl.a. utbildning av personalen, ordnande av handledning och konsultation, för information samt utvecklande av nya serviceformer. Det är viktigt att man inom kommunala eller regionala servicesystemet och inom verksamhetsenheterna har tydliga direktiv om ansvariga instanser, verksamhetsmodeller och samarbetsformer, så att alla vet hur man skall agera i olika situationer. (Siukola, 2015, Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2008:10)

Institutet för hälsa och välfärd rekommenderar att man inom social- och hälsovården systematisk kartlägger våld i nära relationer och att man använder sig av en för ändamålet avsedd screening blankett. Systematisk kartläggning är ett redskap för att identifiera våld i nära relationer och att ingripa mot sådant våld även då tecken på våld inte är tydliga och då klienten inte själv förmår be om hjälp. Om våld avslöjas utifrån kartläggningen eller på annat sätt är det viktigt att kunna bedöma hur farlig situationen är för våldsoffret och eventuella barn (Siukola, 2015). Ett viktigt redskap vid en akut våldssituation är det multiprofessionella verktyget och verksamhetsmodellen MARAK (moniammatillinen riskinarviointin kokous). Fokus i modellen bygger på den våldsutsattas säkerhet och tar fasta på identifiering av våld och riskbedömning samt det multiprofessionella arbetet med säkerhets- och stödåtgärder där risk identifierats. Arbetsmetoden innefattar ett riskbedömningsformulär och en blankett för klientens samtycke. Riskbedömningen genomförs med hjälp av frågeformuläret tillsammans med den våldsutsatta. Bedömningen görs på basis av om våldsoffret har gett 14 eller flera JA-svar på frågorna som ingår i riskbedömningsinstrumentet, bedömarens helhetsbedömning för att risken för våld är hög eller att polisen har gjort åtminstone tre uttryckningar till familjen under de senaste 12 månaderna, (se Bilaga 1).

https://www.thl.fi/sv/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lomakkeet/lomakkeet_vakivallan_puheeksi_ottamiseen

Vid hög risk förs ärendet med klientens samtycke vidare till den multiprofessionella MARAK-arbetsgruppen. I Finland behandlas ärendet i MARAK alltid med klientens skriftliga samtycke, medan riskbedömningen görs oberoende av om klienten samtycker eller inte. Regeringen har i sitt program för perioden 2011-2015 beslutat att MARAK gradvis skall implementeras i hela landet. (Nordiska ministerrådet, 2014)

4. Att utöva våld är ett brott **En del lagar ännu oklar !**

4.1 Barnskyddslagen

Barn och barns rättigheter berörs av många olika lagar, men barnskyddet regleras främst av Barnskyddslagen (417/2007) <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2007/20070417>

Barnskyddslagen utgör grunden för barnskyddsarbetet och enligt 11§ 1 mom.

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20070417#L3P11> i lagen ska kommunen se till att barnskydd till sin innebörd och omfattning ordnas såsom behovet i kommunen förutsätter.

Inom barnskyddet skall tillvägagångssättet vara så finkänsligt som möjligt och i första hand innebära stödåtgärder inom öppenvården, om inte barnets bästa kräver annat. När barnets bästa kräver vård utom hemmet, skall sådan ordnas utan dröjsmål. Vård utom hemmet skall ordnas så att strävan efter att återförening familjen beaktas utifrån barnets bästa. Enligt lagen skall barnskyddet

- främja barnets gynnsamma utveckling och välfärd
- stödja föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran av och omsorg om barnet
- sträva efter att förebygga barnets och familjens problem samt
- tillräckligt tidigt ingripa i problem som observerats

Vid bedömningen av behovet av barnskydd och vid genomförandet av barnskydd skall barnets bästa beaktas i första hand (barnskyddslagens 4§)

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20070417#L4>

Vid bedömningen av barnets bästa skall uppmärksamhet fästas vid hur olika åtgärdsalternativ och lösningar garanterar barnet:

- en harmonisk utveckling och välfärd samt nära och fortgående mänskliga relationer,
- möjlighet till förståelse och ömhet samt övervakning och omsorg i enlighet med ålder och utvecklingsnivå,
- en utbildning som motsvarar barnets anlag och önskemål,
- en trygg uppväxtmiljö samt fysisk och psykisk integritet,
- utveckling till självständighet och mognad till ansvarsfullhet,
- möjlighet att delta och påverka i frågor som gäller barnet självt samt
- hänsyn till språklig, kulturell och religiös bakgrund

Utöver kriterierna som ingår i barnskyddslagen kan förverkligandet av barnets bästa också granskas med tanke på rättvisa, öppenhet, tillförlitlighet och trygghet.

De åtgärder som myndigheterna vidtar skall stå i rätt proportion till syftet med att hjälpa klienten. Principen är att myndigheterna skall vidta åtgärder på lägsta möjliga nivå för att åstadkomma det resultat som behövs (principen om minsta ingripande åtgärd). Detta är särskilt viktigt när det handlar om oönskade ingripanden i familjers integritetsskydd i syfte att förverkliga tillräckliga barnskyddsåtgärder.

En av nycklarna till att utveckla effektiva barnskyddstjänster är att stärka barnens, de ungas och föräldrarnas delaktighet. För att vara delaktiga måste de olika parterna i ett barnskyddsärende kunna uppleva och lita på att de blir hörda och får föra fram sina egna åsikter i ärendet som behandlas. Tillräcklig information och samarbete i rätt tid är viktigt, särskilt med hälso- och sjukvården, småbarnspedagogiken och skolan samt med familjen.

Vid misstanke om fysisk misshandel av barn och sexuellt utnyttjande bör den anmälningsskyldige föra en anmälan till polisen, samt därtill en barnskyddsanmälan. Anmälningsskyldighet enligt 25§ <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2007/20070417#Pidp1865616> barnskyddslagen stipulerar att "De som är anställda eller innehar ett förtroendeuppdrag inom social- och hälsovården, undervisningsväsendet, ungdomsväsendet, polisväsendet, eller en församling eller något annat

religiöst samfund och de som är anställda hos en annan producent av socialservice eller hälsovårdsservice, utbildnings-anordnare eller en enhet som bedriver mottagningsverksamhet för asylsökande eller nödcentralverksamhet eller morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever samt yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är skyldiga att utan dröjsmål och utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått vetskap om ett barn vars behov av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller eget beteende förutsätter att behovet av barnskydd utreds”.

4.2 Socialvårdslagen

<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2014/20141301>

Nya socialvårdslagen trädde i kraft 1.4.2015. Målet med socialvårdslagen är att stärka basservicen, minska behovet av korrigerande åtgärder och istället främja tidigt stöd samt stärka ett klientorienterat och övergripande synsätt för att bemöta klientens behov. Barnfamiljer skall enligt socialvårdslagen ha rätt till service utan klientskap inom barnskyddet. Förebyggande tjänster till familjer, t.ex. hemservice eller stödfamilj, skall minska på behovet av tunga korrigerande barnskyddsåtgärder. Ett barn blir klient inom barnskyddet först om det konstateras finnas behov av barnskydd eller om familjen får stödåtgärder inom ramen för barnskyddet, såsom t.ex. effektiverat familjearbete, familjerehabilitering eller placering av barn utanför hemmet. Hälso- och sjukvårdstjänster som är nödvändiga för barnets hälsa måste ordnas utan dröjsmål. Ett barn kan placeras brådskande endast om förutsättningarna för omhändertagande uppfylls och barnet är i omedelbar fara.

För att främja barns och unga personers välfärd skall kommunen utöver barnskydd också ordna förebyggande barnskydd då barnet eller familjen inte är klient inom barnskyddet.

Genom det förebyggande barnskyddet främjas och tryggas barns uppväxt, utveckling och välfärd samt stöd i föräldraskapet. Det förebyggande barnskyddet omfattar sådant stöd och särskilt stöd som ges till exempel inom undervisning, ungdomsarbete och dagvård, vid rådgivningsbyråerna för mödravård och barnavård samt inom annan social- och hälsovård.

4.3 Lag om elev- och studerandevård

<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2013/20131287?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=skol%20lag>

4.4 Strafflagen

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=strafflag>

Våld är alltid ett brott och numera är familjevåld inte längre en intern sak inom familjen, utan våld inom hemmets väggar lyder under allmänt åtal sedan den 1.9.1995.

Lagen indelar misshandel i tre grader: lindrig misshandel, misshandel och grov misshandel.

4.5 Lag om besöksförbud (198/898)

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980898?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lag%20om%20bes%C3%B6ksf%C3%B6rbud#L1>

Ifall en person känner sig hotad eller trakasserad kan hon/han uppmanas att ansöka om besöksförbud mot den som hotar henne/honom. "Besöksförbudet kan meddelas om det finns grundad anledning att anta att den person mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott mot den persons liv, hälsa, frihet eller frid som känner sig hotad eller på annat sätt allvarligt trakassera denna". Besöksförbud söks antingen muntligt eller skriftligt hos polisen eller tingsrätten.

4.6 Lag om sexualbrott (1998/563)

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lag%20om%20sexualbrott#L20>

Lagen trädde i kraft den 1.1.1999. Numera är t.ex. alla sexualbrott i 20 kap. strafflagen under allmänt åtal med undantag av det nya brottet sexuellt antastande (SL 20:5a), som är målsägandebrott om målsäganden är över 18 år. I strafflagen 25 kap. 7a§ finns ett brott som heter olaga förföljelse och lyder under allmänt åtal.

Anmälningsskyldighet till polisen gällande sexuellt utnyttjande gäller sedan år 2012.

4.7 Lag om ordnande av utredningar av sexualbrott mot barn 1009/2008

<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2008/20081009>

Denna lag innehåller bestämmelser om hur undersökningar ska ordnas inom hälso- och sjukvården på begäran av polisen, åklagaren eller domstolen för att utreda misstanke om sexualbrott mot barn och bedöma skador till följd av ett sådant brott.

Denna lag tillämpas på barn som när undersökningen inleds är under 16 år eller, om det finns särskilda skäl med hänsyn till barnets hälsotillstånd och utveckling, under 18 år.

4.8 Lag om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och

hälsovårdstjänster för den äldre

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2012/20120980>

5. Förekomsten av våld i parrelationer och inom familjer

Enligt [EU:s senaste undersökning om våld mot kvinnor \(2012\)](#) uppger varannan kvinna, 47 procent av kvinnorna i Finland, att de har varit utsatta för **fysiskt eller sexuellt våld** efter att de har fyllt 15 år. Danmark (52%) ligger något högre medan Sverige (46%) Nederländerna (45 %) Frankrike och Storbritannien (44%) ligger nära Finland. EU-medeltalet är 33 %. Då samma fråga ställdes för tiden 12 månader före undersökningen, låg Finland på 10 % tillsammans med 7 andra EU-länder (på 11-9 %) medan EU-medeltalet var 8 %.

30 % av kvinnorna i Finland uppgav att de hade varit utsatta för fysiskt eller sexuellt våld **av en partner** efter fyllda 15 år. EU-medeltalet var 22 % med Danmark och Lettland på 32 %. På samma fråga för de 12 senaste månaderna svarade 5 % av kvinnorna i Finland jakande. EU- medeltalet 4 % med 14 länder på 6-5 %.

Problemet med enkäter är att de som är intresserade av ämnet svarar, andra svarar inte. Det kan vara svårt att veta hur mycket de här siffrorna motsvarar verkliga förhållanden. Också kulturella skillnader, tabun, kan påverka svaren. Överlag ligger den norra delen av EU högt då det gäller familjevåld enligt den här enkäten.

Enligt statistikcentralen hade myndigheterna i Finland år 2014 fått kännedom om [6873 offer i misstänkta våldsbrott i par- och närrelationer](#). 69 % av offren var kvinnor, medan kvinnorna var förövare i 23 % av fallen.

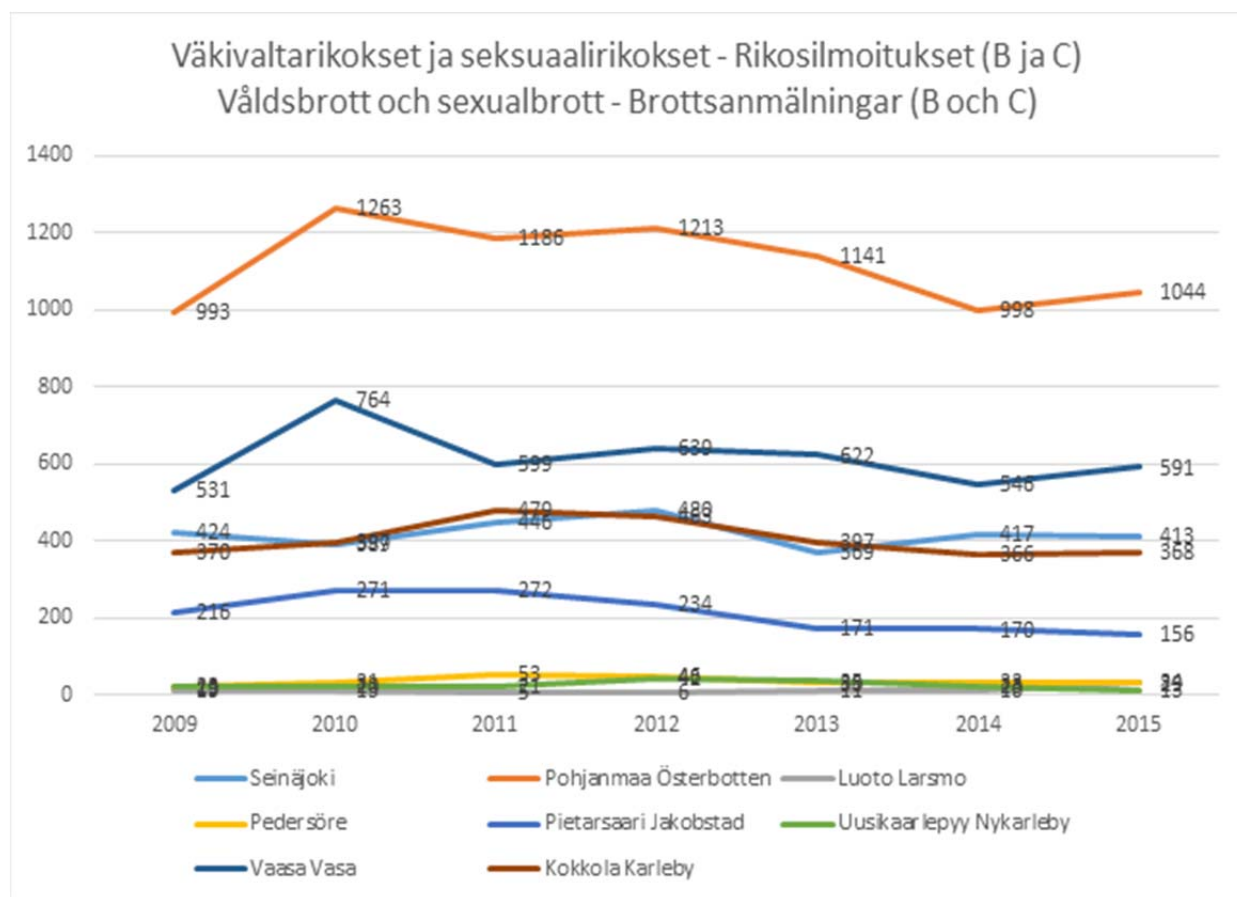
Hälften av de grova våldsbrotten i par- och närrelationer riktade sig dock mot män. En fjärdedel av offren var minderåriga. Vid [våld mot barn i familjer](#) (0-17år) 2014 begicks 65 % av brotten som kom till polisens kännedom av män och 35 % av kvinnor.

Finland: Offer i våldsbrott i par- och närrelationer 2010 - 2014

Förhållandet mellan förövare och offer	2010	2011	2012	2013	2014
Sammanlagt	5 711	8 224	8 399	7 346	6 873
Den misstänkte är offrets förälder	1 366	1 698	2 078	1 656	1 614
Syskon	284	471	430	460	381
Barns våldsbrott mot föräldrar	287	380	374	338	343
Våld i parrelationen	2 453	3 915	3 846	3 350	3 117
Gift	1 539	2 405	2 350	2 062	1 891
Samboende	914	1 510	1 496	1 288	1 226
F.d. gift	519	690	596	565	540

Förhållandet mellan förövare och offer	2010	2011	2012	2013	2014
F.d. samboende	605	802	807	748	718
Övriga som bor i samma hushåll	197	268	268	229	160

Brott mot liv och hälsa i vår region skiljer sig inte mycket från läget i landet som helhet. Få brott begås i landskommuner och mindre städer. Våldsbrotten tycks främst ske på centralorter och i större städer.

Då det gäller officiell statistik gällande misstanke om våldsbrott finns det ett stort mörkertal eftersom många våldsbrott, kanske speciellt i par- och närrelationer, inte anmäls.

6. Aktuella serviceformer och yrkeshjälpare vid familjevåld

6.1 Samarbete

Social- och hälsovården inom kommunerna Jakobstad, Pedersöre, Larsmo och Nykarleby samarbetar i dag under Social- och hälsovårdsverket med Jakobstad som värdkommun. För organisering av samarbetet har en gemensam social- och hälsovårdsnämnd bildats som ansvarar för kommunens social- och hälsovårdstjänster.

Den serviceform eller yrkeshjälpare som först kommer i kontakt med familjevåld utreder vårdbehovet och bygger upp det nätverk som behövs för den fortsatta processen. I vårdprocessen samarbetar instanserna enligt uppgjorda servicekedjor (se Bilaga 2).

6.2 Social- och hälsovård

6.2.1 Beroendevårdskliniken

Beroendevårdsklinik är en öppenvårdenhet för personer med rusmedels-, spel- eller internetberoenden samt deras anhöriga. Vården sker på eget initiativ eller genom vårdhänvisning. Servicen är även riktad till ungdomar. Som rusmedel avses alkohol, narkotika, läkemedels missbruk och blandmissbruk. Vården är avgiftsfri, frivillig och förverkligas på båda inhemska språken. På beroendevårdskliniken finns tillgång till läkartjänster och kliniken sköter områdets bedömningar av rusmedelsberoende.

Som behandlingsformer utan tidsbeställning erbjuds avbrytningsvård, (avsedd för klienter som är i ett akut tillstånd av rusmedel). Avsikten med avbrytningsvården är att lindra abstinensbesvären, normalisera dygnsrytmen och bli motiverad till fortsatt vård (rådgivning, krisvård, överenskommelse om fortsatt vård).

Behandlingsformer med tidsbetällning är individuellterapi, par- och familjeterapi, gruppsamtal och medicinsk vård.

Övriga vårdformer som stöder terapin är öronakupunktur, ljusterapi, zonterapi och fysioakustik vård. Remiss till akutvård eller rehabilitering kan göras vid behov. Beroendevårdskliniken kan även erbjuda arbetshandledning, skolning, konsultation, information och familjeintervention. Vårdtiden för klienten fastställs enligt vård- och rehabiliteringsplanen.

6.2.2 Barnskydd

Ifall barnskyddet meddelas om familjevåld, görs en initialbedömning av barnen och behovet av barnskydd kartläggs. Såvida det är fråga om tillfälligt och/eller lindrigt våld sköts ärendet med öppna stödåtgärder, men om ärendet har kräver placering eller omhändertagning skall det organ som svarar för socialvården placera/omhänderta och ordna barnets vård utom hemmet: d.v.s:

- brister i omsorgen eller andra utvecklingsförhållanden i hemmet hotar att allvarligt äventyra barnets hälsa och utveckling eller
- barnet allvarligt äventyrar sin hälsa eller utveckling genom att använda rusmedel, genom brottslig gärning som inte kan anses obetydlig eller därmed jämförelsebart beteende.

Omhändertagande och vård utom hemmet kan endast tillgripas om:

- de åtgärder som anses i kap 7 Barnskyddslagen inte är lämpliga eller möjliga som omsorg i enlighet med barnets bästa eller om de har visat sig vara otillräckliga, och vården utom hemmet bedöms motsvara barnets bästa i enlighet med §4.

6.2.3 Socialt arbete för vuxna

När vi inom vuxensocialarbete får vetskap om våld i nära relationer så gör vi en barnskyddsanmälan ifall att det finns barn i familjen. En polisanmälan görs och socialarbetarna diskuterar med de berörda parterna och försöker erbjuda olika slag av hjälp och stöd t.ex. kvinnojour, skyddshem och kontakt till familjerådgivningsbyrån.

6.2.4 Familjearbete

Förebyggande familjearbete fokuserar på ett tidigt stöd till barnfamiljer i regionen. Genom stöd och handledning försöker man stärka familjens välmående i olika livssituationer. Detta i samarbete med rådgivningen, mentalvården, hälsovården, dagvården och barnskyddet.

Vid misstanke om våld mot barn gör familjearbete en barnskyddsanmälan samt polisanmälan om oron finns eller om oron bekräftas. De dokumenterar noggrant vad barnet berättar samt också ordagrant vad personalen frågat och sagt. Vid misstanke om familjevåld görs en barnskyddsanmälan.

6.2.5 Socialjour

Lagen om anordnande av brådskande socialservice trädde i kraft den 1.1.2007. Genom detta arrangemang garanteras alla invånare i samtliga kommuner, oberoende av boendeort, rätten till nödvändig och brådskande socialservice i nöd- och krissituationer under olika tider av dygnet utanför de vanliga öppethållningstiderna. Socialjouren når man på allmänt nödnummer **112** eller direktnummer till Österbottens jourhavande socialarbetare (06)3252347.

6.2.6 Mödra- och barnrådgivning

Mödra- och barnrådgivningarna finns till för att trygga mödrarnas och barnfamiljernas hälsa och välbefinnande. För att förebygga och ”ta till tals” våldsproblematik inom parförhållanden använder både mödra- och barnrådgivningen ett frågeformulär (undersökning av familjevåld på mödra- och barnrådgivning). Frågorna i frågeformuläret ställs till den blivande mamman under graviditeten och senare efter graviditeten när mamman besöker barnrådgivningen med sin baby vid 6 månaders ålder samt vid årskontroller. Utgående från mammans svar på frågorna finns även inom social- och hälsovårdsverket/rådgivningen en handlingsplan över hur personalen skall handla om det förekommer våld i familjen. Inom hälsovården är personalen anmälningsskyldig enligt barnskyddslagen om det i samband med våld i parförhållandet/familjen finns barn i familjen. Inom organisationen finns också en servicekedja, som omfattar de flesta verksamhetspunkter (se Bilaga 2 och 3).

6.2.7 Hälsostationer och jourverksamhet

Hälsostationer finns i alla kommuner medan jourverksamhet finns i Jakobstad. Hälso- och sjukvården har utarbetat en servicekedja för familjevåld med avsikt att hjälpa medarbetare till att i

ett tidigt skede kunna förebygga och ingripa i våld i nära relationer. Inom akut jourarbete och vid hälsostationer antecknas våldsepisoder och offrets skador på ett detaljerat sätt. För en eventuell rättslig behandling av ärendet är det särskilt viktigt att problemet diagnostiseras och dokumenteras noggrant genast i det akuta skedet. I dokumenteringen av skadorna används även PAKE blankett för redovisning av misshandel med hjälp av kroppskarta.

https://www.thl.fi/documents/605877/747474/MIII_PAKE%2Blomake_suomi.pdf/9be07839-f976-4117-ae6e-3d65751a9522

Om offret har skador som kräver sjukhusvård tas klienten in på respektive vårdavdelning. Om barn finns med i bilden kontaktas socialjouren och barnet kan tillfälligt övernatta på barnavdelningen. Barnskyddsanmälan bör alltid göras. När våld avslöjas är det viktigt att bedöma hur farlig situationen är för våldsoffret och eventuella barn. Det är viktigt att genast vidta nödvändiga säkerhetsåtgärder och göra en riskbedömning. Vi har planer på att i framtiden använda oss av verksamhetsmodellen MARAK. I en akut våldssituation är det ytterst viktigt att trygga klientens säkerhet och utgående från riskbedömningen utreda om klienten kan återvända tryggt hem, alternativt ordna en skyddshemsplats åt klienten.

6.2.8 Mentalvård **Ej klar!**

Mentalvården förebygger psykisk ohälsa samt hjälper och stöder personer med psykisk ohälsa eller kris. Den hjälper människor att finna balans i tillvaron och fungera så bra som möjligt i familj, skola, arbete och andra sociala sammanhang.

Arbete med vuxna omfattar:

- Utredningar
- Stödjande samtal och krishjälp
- Psykoterapi
- Förebyggande vård och rehabilitering
- Nätverksarbete
- Dejoureringsberedskap
- Konsultationer och arbetshandledning
- Dagavdelningsvård och övernattningsmodul

Vården riktar sig till individer, familjer eller grupper.

Barn- och ungdomsmottagningen omfattar:

- Utredningar
- Lekterapi, familje- och föräldraterapi samt individuella samtal med ungdomar
- Familjearbete
- Hjälpa för känslomässiga och utvecklingsbetingade svårigheter hos barn och unga.
- Nätverksarbete och familjestöd
- Handledning och konsultation

Skolpsykologerna står till tjänst med:

- Utredningar
- Stödsamtal och samtalsterapi
- Nätverksarbete
- Handledning och konsultation

Målgrupp är elever i grundskolan och andra stadiets utbildning samt studerande.

Besöken inom mentalvården är avgiftsfria och inget remisstvång finns. Vården är frivillig.

6.2.9 Äldreomsorg

Med vanvård av äldre menas fysiskt och psykiskt våld, sexuella övergrepp, ekonomiskt utnyttjande, försummelse av hjälp och vård, begränsning och kränkningar av rättigheter eller värdighet och annan kränkande behandling mot dem som har fyllt 65 år. Vanvård kan förekomma i äldres familje- eller andra nära relationer. Det kan också förekomma i samband med vården eller servicestrukturen och från samhället sida som strukturell vanvård, genom att t.ex. inte ge nödvändig service eller genom åldersdiskriminering.

De som arbetar i äldreomsorgen kan på många olika sätt i sitt arbete förhindra vanvård av äldre. För att identifiera vanvård av äldre klienter betonas personalens professionalitet, värderingar, attityder, yrkesetik, vilken bild man har av äldre liksom multiprofessionellt samarbete, lagarbete och nätverk. Det är bra att man på äldreomsorgens arbetsplatser alltid nu som då diskuterar dessa saker. I det förebyggande arbetet är det viktigt att identifiera risksituationer och att ingripa tidigt i de brister man upptäcker. Identifiering av vanvård kan vara svårt också för dem som jobbar i vården. Identifiering och hjälp kan försvåras av bl.a. av den nära relationen mellan den äldre och förövaren, omgivningens ovilja/oförmåga att upptäcka och ingripa i vanvården. Ibland är samarbetet mellan och verksamhetsmodeller och ansvarsfrågor för olika yrkesgrupper och myndigheter oklara eller så förhindrar sekretessregler och tystnadsplikt informationsflödet mellan olika yrkesgrupper och myndigheter.

När äldres grundläggande rättigheter kränks eller hotas, skall de som arbetar i vården ta itu med situationen. En yrkesverksam person leds i sitt arbete av arbetets yrkesetiska riktlinjer och principer, samt finsk lag, i synnerhet äldrelagen 980/2012 §25. Om en anställd misstänker att en äldre person har blivit utsatt för vanvård eller annat osakligt bemötande måste den anställda förlita sig på sin professionella intuition och att ta upp frågan med den äldre. Den anställda måste bedöma helhetssituationen för det fortsatta arbetet, samtidigt som den äldres självbestämmanderätt och integritet skyddas.

Om det inte finns bevis för misshandel eller vanvård av en äldre person eller den äldre förnekar det tar det inte bort personalens professionella ansvar. Den anställda måste noggrant dokumentera det som har hänt, diskutera med sin förman och ta upp ärendet med arbetsteamet. Man skall också effektivisera övervakningen av ärendet, t.ex. genom att öka antalet hembesök. Det är också möjligt att konsultera en expert, eller att samarbeta med multidisciplinära team. I situationer som är allvarliga och livshotande för den äldre skall åtgärder vidtas omedelbart och man skall genast kontakta polisen, överläkaren i geriatrik och/eller socialarbetare. (Se bilaga 5)

Väldigt ofta händer det att en äldre person vägrar att ta emot den erbjudna hjälpen eller att hon inte vill att man för ärendet vidare. Det kan bero på rädsla för förövaren. En äldre person kan vara rädd för repressalier, att lämnas ensam eller att inte få vård, att familjehemligheter avslöjas, eller att bli stämplad som en misslyckad partner eller oförmögen att sköta sina egna angelägenheter. Hon kan också känna sig själv som skyldig till att vanvården skedde. Ofta då det gäller vanvård i nära relationer kan offret också vara orolig för vad som händer med den skyldige då vanvården uppmärksammas. Vägran att erkänna vanvården kan också bero på att den äldre inte förlitar sig på möjligheterna att få hjälp utan tycker att situationen är hopplös. En stressig situation tar resurser och förlamar. Ofta är en äldre person som är utsatt för vanvård mentalt och fysiskt mycket trött.

6.2.10 Handikappomsorg

Handikappservice erbjuder tjänster som främjar de handikappades förutsättningar att leva och vara verksamma i samhället som jämbördiga medlemmar. Särskild uppmärksamhet bör ges vid kontakt med personer med olika slag av funktionshinder. Rent allmänt finns en förutfattad mening att ingen skulle behandla en funktionshindrad illa, trots att en funktionshindrad de facto är i en ännu mera utsatt position än en frisk person, just pga sitt funktionshinder. Detta bekräftas både av yrkesmässiga erfarenheter och vetenskapliga forskningsresultat. Som jämförelse kan vi ta barnskyddslagen som på ett särskilt sätt uppmärksammar barns utsatta position. Vuxna funktionshindrade har inte samma skydd, även om de i många fall kan vara i lika utsatt situation som ett barn just p.g.a att de är beroende av andra för att klara vardagen. Det är beroendeställningen för den funktionshindrade, på samma sätt som för ett barn, som gör risken större att bli utsatt för våld. Därför bör deras position särskilt framhållas.

Våldet mot en funktionshindrad kan på samma sätt som våldet mot en frisk person indelas i aktivt och passivt våld. Till passivt våld hör försummelse av den vårdbehövandes behov, den funktionshindrade kan förvägras mat och annan nödvändig omsorg.

Psykiskt våld kan vara både passivt och aktivt. Till passivt psykiskt våld hör för en funktionshindrad att inte bli sedd och hörd som en egen person med egna behov och vilja, som man kanske inte kan uttrycka med ett verbalt språk. I en sådan situation förverkligas inte den självbestämmanderätt som även en funktionshindrad har. Aktivt psykiskt våld kan ta sig liknande uttryck som för en frisk person; förtryck, förnedring, förakt, skrämselfaktik, ropande, svordomar, påtryckningar, hån, öknamn, hot, kontrollerande beteende, förringande, störande och anklagande, samt isolering.

Fysiskt våld är det våld som man lättast upptäcker, eftersom det lämnar synliga spår. Det uppkommer på många sätt som t.ex. genom slag, sparkar, stryppgrepp och tvång, men även i fysiskt våld kan finnas passiva element, som t.e.x frihetsberövande. För en funktionshindrad kan detta ses i fall där någon närstående utnyttjar sin makt och mot den funktionshindrades vilja bestämmer var denna skall bo.

Den funktionshindrade faller lätt offer för ekonomiskt våld; d.v.s den som handhar en funktionshindrades pengar eller andra ägodelar använder dem/drar nytta av dem för eget bruk/med egen vinning.

Även gällande sexuellt våld och utnyttjande är en funktionshindrad i en speciellt utsatt position. Gällande religiöst våld är en funktionshindrad i en sårbar position. Vissa funktionshinder gör personen mera lättpåverkad vilket i fråga om religiöst våld kan innebära, att religiösa värderingar/auktoriteter används för att kontrollera hennes beteende.

Gällande kulturellt våld är även här en funktionshindrad i en mer sårbar position pga sin beroendeställning. Som professionell måste man komma ihåg att inte alla funktionshindrade har ett språk och klart kan kommunicera sina behov. Därför måste man vara lyhörd för kroppsspråk, märken och andra signaler och annat som väcker oro. Den som kommer i kontakt med en funktionshindrad, där oro väcks angående något som rör den funktionshindrades välmående, bör enligt 35§ Socialvårdslagen omedelbart kontakta socialarbetare för kartläggning och utredning av situationen.

Socialarbetaren kontakter vid behov övriga myndigheter inklusive polis. Socialvårdslagen [1301/2014](#)

6.3 Bildningssektorn

6.3.1 Hälsovård för skolelever och studerande samt elevvård **Ej klar!**

Skol- och studerandehälsovården arbetar för att främja elevens och studerandens totala hälsa, tillväxt och utveckling. I samband med hälsogranskningar observerar man barnets, den unga individen och familjens förutsättningar till ett friskt och tryggt liv i hemförhållanden och i dennes närmiljö. Man tar fasta på att identifiera mobbning, misshandel samt problem som kan förekomma inom familjen.

Skol och studerande hälsovården samarbetar med föräldrar, skolans personal och andra instanser för att identifiera och lösa eventuella problem som eleven har. Samarbete är både av förebyggande art och med inriktning på enskilda elevers problemsituation. I skolan arbetar skolhälsovårdare och kuratorer i tätt samarbete med skolpsykologer och vid behov med socialarbetare.

6.3.2 Barndagvård och specialdagvård **Ej klar!**

Dagvård för barn erbjuds i daghem, familjedagvård och som lekverksamhet. Som alternativ till den kommunala dagvården finns hemvårdsstöd för barn samt stöd för privat vård av barn. Föräldrarna till barn under 3 år kan välja mellan hemvårdsstöd och kommunal dagvårdsplats. Dessutom kan Folkpensionsanstalten betala ut ett stöd till dem som själv anställer en vårdare eller anlitar någon godkänd privat dagvårdsverksamhet.

Barn med särskilda behov integreras i de flesta fall i normala dagvårdsgrupper. Till sin hjälp har personalen specialbarntädgårdslärare vilka ambulerar inom dagvården och ger hjälp och stöd åt personal och föräldrar. Enligt behovsprövning finns ordinarie anställda assistenter till förfogande för specialdagvården inom dagvården.

6.3.3 Ungdomssektorn

Ungdomsbyrån i Jakobstad erbjuder ungdomar en trygg mötesplats i ungdomsutrymmena i Tobaksmagasinet. När ungdomsutrymmena är öppna, har ungdomarna möjlighet att samlas med ungdomsledarna. Två specialungdomsledare arbetar ute på skolorna (resursskolan och Oxhamns skola) för att öka ungdomarnas välbefinnande.

I verksamheten inom ungdomsväsendet tar man upp aktuella ämnen och hjälper ungdomarna att klara av olika kriser i puberteten, också eventuella våldssituationer. Om ungdomsledarna lägger märke till att någon ungdom utsätts för våld eller hot om våld, gör de vid behov en barnskyddsanmälan.

Ungdomsväsendet har också en egen krisplan. Om det uppstår kris (lokal eller riksomfattande) som berör ungdomar, kan ungdomsväsendet snabbt öppna ungdomsutrymmena för att ge ungdomarna en plats, där de kan samlas för att diskutera det som hänt.

6.4 Familjerådgivning

Familjerådgivningen i Jakobstadsregionen erbjuder samtalshjälp när det uppstår svårigheter i parrelationen, problem i familjelivet, vid konflikter mellan generationerna, eller om man har frågor t.ex. kring sex och samliv. Familjerådgivningen erbjuder tidvis olika självhjälpgrupper. Vid familjevåld behövs i regel först individuell terapi för vardera parten. Den som utövat våld behöver hjälp för att förstå hur familjen upplever och tar skada av våldet för att motivera arbetet med att utveckla färdigheter att hantera umgänget med familjen. De som drabbats av våldet behöver få bearbeta sina ofta traumatiska erfarenheter och lära sig att skydda sig själv mot våld. Om paret går tillsammans i terapi arbetar terapeuterna parvis. Ifall våldet är fortgående avbryts parterapi till förmån för enskild terapi. Av bifogade schema framgår den vårdande processens olika skeden och samarbetet med övriga aktörer (se Bilaga 4).

6.5 Rättsväsendet

6.5.1 Polisen **Ej klar!**

Polisinrättningen i Österbotten, allmänt nödnummer tfn 112

Enligt polislagen är polisens uppgift att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att förebygga och utreda brott och se till att brott blir föremål för åtalsprövning. Polisen skall även utföra andra uppgifter som enligt särskilda stadganden åligger polisen samt inom ramen för sina arbetsuppgifter erbjuda alla hjälp då det behövs. Polisens befogenheter och de allmänna principerna för verksamheten bestäms i polislagen, tvångsmedelslagen och förundersökningslagen. Då man fastställt reglerna för polisens befogenheter har såväl de mänskliga rättigheterna som grundläggande friheter och rättigheter samt den finska polisens möjligheter att utföra ett effektivt internationellt brottsbekämpande arbete beaktats. Utöver lagstiftningen styrs polisens verksamhet av polisetiken och medborgarnas förväntningar. Arbetet inom polisens organisation följer principerna för resultatstyrning. Prioriteringar och mål fastställs varje år i en resultatplan. Anmälan om brott kan även göras elektroniskt. www.poliisi.fi

6.5.2 Åklagarämbetet

Åklagarens uppgift är att se till att rättvisa skipas. Det sker genom att åklagaren på basen av det material polisen samlat in bestämmer huruvida det skall väckas åtal mot en anklagad eller huruvida han/hon skall frikännas. Som åklagare fungerar åklagarämbetet i Österbotten, Korsholmsplanaden 43, PB 255, 65101 Vasa, telefon 0295626800. Servicebyrå i Karleby, PB 51, 67101 Karleby.

6.5.3 Rättshjälp

Rättshjälp innebär att en medborgare kan få ett biträde som hjälper till i en rättslig angelägenhet och att biträdet helt eller delvis bekostas med statens medel.

Jakobstads rättshjälpsbyrå finns på Rådhusgatan 8 i Jakobstad och Karleby rättshjälpsbyrå på Torggatan 40 i Karleby.

6.5.4 Brottspåföljdsmyndigheten

Byråerna för samhällspåföljder svarar för verkställigheten av samhällspåföljder och för övrig verksamhet som hänför sig till påföljder som verkställs i frihet. Hit hör samhällstjänst, övervakningsstraff, ungdomsstraff, övervakning av villkorligt dömda ungdomar samt övervakning av villkorligt frigivna.

Den närmaste byrå; Vasa byrå för samhällspåföljder finns på Vasaesplanaden 20B, 65100 Vasa.

Fängelserna svarar för verkställighet av frihetsstraff. Samarbete med kommunerna är viktig både då fången påbörjar utförandet av sitt straff och då fången frigges. Nätverksmöten i samband med frigivningen är att rekommendera. Närmaste fängelse är Vasa fängelse, Strandgatan, 65100 Vasa.

6.6 Övriga aktörer

6.6.1 Brottsofferjour

Brottsofferjouren hjälper genom att påverka den allmänna opinionen, allmän praxis, beslutsfattandet och lagstiftningen. Målsättningen är att lindra de följder som brottet förorsakat offret. Ett brottsoffer kan kontakta jouren för att få prata av sig, och för att få hjälp och stöd i kontakt med myndigheterna. Kauppapuistikko 26, 65100 Vasa tel. (06) 317 5654. Brottsofferjouren tfn 0203 16116, måndag-tisdag kl.13-21, onsdag-fredag kl.17- 21

<http://www.riku.fi/se/brottsofferjouren/>

6.6.2 Medlingsverksamhet

Medling innebär att parter i ett brotts- eller tvisteärende kan mötas och diskutera och tillsammans nå tillfredsställande lösningar för båda parter. När det gäller våld i parförhållanden eller inom närmaste familjekretsen får endast polisen eller åklagaren göra initiativ till medling.

Medlingsprocessen i närståendevåldsärenden inleds med enskilda möten med parterna där man tillsammans diskuterar brottet och vad det orsakat, kartlägger livssituationen och där medlarna försöker i mån av möjlighet styra parterna till en stödform där de kan få långvarigare hjälp och stöd. När det gäller familjevåld finns vissa restriktioner för medling, och åtal kan alltid väckas trots att det finns ett medlingsavtal, t.ex. om våldets art kräver det. Om det är fråga om upprepat våld kommer medling som regel inte på fråga.

Verksamhetsområdet hör till Österbottens medlingsbyrå, Hovrättsesplanaden 7 D 62, 65100 Vasa, telefon 06-3252580.

6.6.3 Kvinnojouren

Kvinnojouren erbjuder skydd och stöd till kvinnor och barn som utsätts för våld eller hot om våld i familjen. Våldet kan vara fysiskt, psykiskt, sexuellt eller ekonomiskt.

Öppenvård, i form av stödsamtal och stödgrupper för våldsutsatta kvinnor samt Trappan-samtal erbjuds. Stödsamtalen kan omfatta allt från ett enskilt samtal till ett långvarigt samtalsstöd och samtalen kan ske per telefon eller i kvinnojourens lokaler. Ledda stödgrupper erbjuds varje termin

för våldsutsatta kvinnor. Grupperna träffas varannan vecka. Trappan-samtal, d.v.s. stödande krissamtal för barn som upplevt våld i familjen erbjuds barn i åldern 4-18 år. Personal finns på plats måndag till fredag kl. 8-14 och nås på telefon 06-7245600 eller info@kvinnojouren.fi
Tjänsterna är avgiftsfria.

Stödboendet erbjuder ett tillfälligt skyddat boende med möjlighet att få samtalsstöd samt praktiskt hjälp för att organisera vardagen.

6.6.4 Evangelisk-Lutherska församlingar

Församlingarnas medarbetare har via dagklubbar, söndagsskola, föräldra-barnverksamhet, junior, eftermiddagsverksamhet för skolbarn, konfirmand- och ungdomsarbete, gudstjänster och olika samlingar för familjerna regelbunden kontakt med många familjer. Medarbetare som gör iakttagelser eller får konkret information som väcker oro för ett barns trygghet följer en handlingsplan som antagits av samtliga församlingar i prostriet. Varje medarbetare känner igen tecken på att barn har blivit vittne till eller är utsatt för våld och tar saken till tals, dokumenterar de fakta som framkommer, samråder med förmannen och kontaktar barnskyddsmyndigheter för konsultation och eventuell barnskyddsanmälan samt följer med situationen. I alla församlingar finns medarbetare som deltagit i utbildning kring förebyggande av familjevåld. Församlingarnas diakoniarbetare eller någon annan för ändamålet utbildad person gör vid behov hembesök och ger stöd t.ex. i krissituationer som när någon familjemedlem utövat våld mot de andra. Medarbetarna finns till för att stöda familjerna och kan fungera som första bollplank i frågor rörande våld. [En handlingsplan mot familjevåld](#) har behandlats och antagits av områdets samtliga församlingar.

6.6.5 Övriga församlingar och föreningar

Övriga frikyrkoförsamlingar och föreningar som verkar på handlingsplanens ansvarsområde har tagit del av arbetet med handlingsplanen. Friförsamlingarnas pastorer och anställda har diskuterat handlingsplanen och innehållet i den plan som de evangelisk-lutherska församlingarna implementerat i sin verksamhet. De föreningar som verkar inom ramen för LFF (Leastadianernas Fridsföreningars Förbund) har noterat att förbundet inte har någon egen plan för förebyggande av våld i när- och familjerelationer. Däremot har Jakobstads Fridsförening r.f. en egen krishanteringsplan och en plan för hur man skall handla vid sexuellt utnyttjande. Varje fridsförening har också en stödgrupp bestående av 5-8 personer. Vid förekomst av familjevåld rekommenderas hänvisning till sociala myndigheter, mentalvårdscentralen, familjerådgivningen eller förbundets eget familjearbete.

6.6.6 Folkhälsan

Förbundet Folkhälsan arbetar genom olika hälsofrämjande program aktivt för att öka respekten i våra nära relationer och motarbeta våld. Vi ordnar regelbundet utbildningsdagar om PARK-materialet, parrelationskraft, som är ett konkret arbetsverktyg för människor som lever i parrelationer och arbetstagare som arbetar med par i olika livsskeden. I samarbete med ortens socialarbete har vi möjlighet att ordna Föräldrakraft, diskussionsgrupper för tonårsföräldrar, för att stärka det positiva föräldraskapet. Vi ordnar regelbundet en gång per år Familjekraft-läger i regionen för utsatta barnfamiljer. Folkhälsan är den organisation i Finland som har rätten att utbilda Trappan-samtalare. Trappan är en samtalsmetodik för barn som bevittnat våld i nära relationer. På basen av behov har vi möjlighet att som sakkunniga föreläsa i olika sammanhang med fokus på våldsproblematik och respekt. Specifik vikt läggs vid att belysa barnens situation då det förekommer

våld i familjen. Folkhälsan ordnar regelbundet nätverksträffar för lärare, kuratorer, hälsovårdare, social- och familjearbetare där yrkesmänniskor erbjuds en plattform att träffas och utbyta erfarenheter och där vi belyser aktuell forskning.

7. Sammanfattning

Det internationella samfundet har sedan 1980-talet aktivt lyft fram behovet av att förebygga våld i alla dess former, eftersom våldet är ett hinder för samhällsutvecklingen, förorsakar betydande kostnader och framförallt resulterar i mänskligt lidande. Nationellt har våldsproblematiken aktualiserats i regeringsprogrammet 2004-2007, och som en följd av detta i bl.a. social- och hälsovårdsministeriets handlingsprogram och anvisningar till kommunerna.

Kommunerna har ett eget ansvar för att man lokalt planerar och koordinerar åtgärderna för att förebygga våldet i närrelationer mellan människor. Varje kommun skall också tillse att anställda inom olika sektorer upprätthåller den kunskap och den handlingskraft som de behöver för att kunna upptäcka och ingripa då människor utsätts för våld. Eftersom det förebyggande arbetet omfattar många aktörers medverkan och samverkan är det ändamålsenligt att planer och program görs för hela regioner. Därför har föreliggande plan uppgjorts i samarbete mellan berörda myndigheter och aktörer för det område som omfattar kommunerna Jakobstad, Kronoby, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre.

Att utöva våld är ett brott. Med stöd av lag kan våld leda till åtal och straff. Oberoende av om våldet förekommer i form av fysiska, psykiska, sexuella, ekonomiska, religiösa eller kulturella övergrepp, eller såsom försummelse av vård och omsorg, skall utövandet av våld förebyggas och förhindras. Oberoende av vem eller vilka som utsätts för övergrepp, eller i vilken situation det sker, skall övergreppen alltid förebyggas och förhindras.

Förebyggandet av våld är allas uppgift. Alla kan stöda förebyggandet av våld genom att medvetet ta avstånd från uttalanden och åtbörder som antyder eller uttrycker våld. Alla kan också genom sitt handlande bidra till att förhindra eller avstyra våld. Attityden till våld måste aktivt förändras. Vi kan förbättra vår trygghet, men det kräver vår medverkan.

I föreliggande plan finns information som behövs för att förebygga våld i familje- och närrelationer, samt ingripa aktivt och samordnat om våld förekommer. Avsikten med planen är att ge främst de kommunalt anställda i Jakobstad, Kronoby, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre kännedom om våldet som ett samhällsproblem; förutsättningar att varsebli olika uttryck för och former av våld i människors närrelationer; en sammanställning av de resurser, myndigheter och aktörer som samarbetar för att förebygga och förhindra våldet samt en sammanställning av nu aktuella publikationer, kontakter, m.m. som kan behövas i arbetet.

Som behövliga komplement till föreliggande plan upprätthåller olika berörda myndigheter och aktörer därtill aktuella och konkreta program för förebyggande åtgärder samt handlingsplaner gällande egen verksamhet.

Arbetsgruppen som uppgjort denna plan emotser att den behandlas och omfattas i de berörda kommunernas beslutande organ. Eftersom många av de uppgifter som ingår i planen ändras och föråldras, bör planen uppdateras och utvecklas kontinuerligt

Litteraturförteckning

Finlands Lag. <http://www.finlex.fi/sv/>

<http://fra.europa.eu/DVS/DVT/vaw.php>

http://www.stat.fi/til/rpk/2014/15/rpk_2014_15_2015-05-28_tie_001_fi.html

http://www.huiselijkgeweld.nl/doc/eer/Verkygslada_mot_vald_SW.pdf

Nordling, B. (2014). *Riskbedömning av partnervåld. Erfarenheter och utmaningar i de nordiska länderna*. Nordiska ministerrådet. Rosendahls-Schultz Grafisk. Danmark.

Siukola, R. (2015). *Hur ingriper jag mot våld i nära relationer? Mentalvårds- och missbruksarbetet som exempel*. Institutet för hälsa och välfärd. Finlands Universitetstryckeri Ab. Tammerfors

Social- och hälsovårdsministeriet 2008:10. Rekommendationer om förebyggande av våld i nära relationer och inom familjen: Identifiera, trygga och agera. Till social- och hälsovården för ledning och tillsyn av den lokala och regionala verksamheten. Helsingfors.

Sosiaali- ja terveystoimisto 2008:9. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset: Tunnista, turvaa ja toimi. Sosiaali- ja terveystoimelle paikallisen ja alueellisen toiminnan ohjaamiseen ja johtamiseen. Helsinki.

Internetkällor **Ej klar!**

Opas perheväkivaltaa kohtaaville. (2000). Kauniainen: Työväen akatemia.
Hämtad från <http://www.akatemia.org/projektit/perhevak/perhevakivalta.htm>

www.amoral.mll.fi

www.ensijaturvakotienliitto.fi

www.lyomatonlinja.fi

www.lyomatonlinja.fi/miehenlinja.htm

www.miessakit.fi

www.mll.fi/nuortennetti.fi

www.monikanaiset.fi

www.naistenlinja.fi

www.neuvolakeskus.fi

www.poliisi.fi

www.rikosuhripaivystys.fi

www.rikunet.fi

www.tukinainen.fi

www.tukinet.fi

www.turvakoti.net

www.vaestoliitto.fi

Offrets namn:

Datum:

Diarienummer:

Förklara att frågorna ställs för att ge skydd och trygga kundens säkerhet. Markera med ett x när frågan har besvarats på ett tillfredsställande sätt. I slutet av blanketten finns utrymme för kommentarer om du vill lämna kompletterande uppgifter om de svar du har fått. De uppgifter som har angivits i checklisten antas i allmänhet komma från offret. Om informationen har lämnats av någon annan ska det anges i kolumnen till höger.	Ja	Nej	Vet ej	Kommentarer
1. Har det våldsbrott som nu är under behandling orsakat skador? (Hurdana skador? Är det första gången som offret har fått skador?)	☐	☐	☐	
2. Är du väldigt rädd?	☐	☐	☐	
3. Vad är du rädd för? Är du rädd för nya skador eller mera våld? Berätta vad du tror att (namnet på våldsutövaren/våldsutövarna...) gör och gentemot vem, inklusive barnen.	☐	☐	☐	
4. Känner du dig isolerad från familjen/vännerna? Försöker (namnet på våldsutövaren/våldsutövarna...) till exempel hindra dig från att träffa dina vänner/din familj/en läkare eller andra?	☐	☐	☐	
5. Är du deprimerad eller har du självmordstankar?	☐	☐	☐	
6. Har du skilt dig eller försökt flytta isär från (namnet på våldsutövaren/våldsutövarna...) under det senaste året?	☐	☐	☐	
7. Har ni gräl när det gäller kontakten med barnen?	☐	☐	☐	
8. Sänder (...) ideligen textmeddelanden till dig eller ringer, tar kontakt, följer efter dig ibland eller systematiskt (stalking) eller är på annat sätt närgången? (Berätta närmare vad. Tror du att han gör det avsiktligt för att skrämma dig? Fundera i vilka sammanhang det sker och hur (...) betar sig.)	☐	☐	☐	
9. Är du gravid eller har du fött ett barn under de senaste 18 månaderna?	☐	☐	☐	
10. Sker misshandeln oftare nu jämfört med tidigare?	☐	☐	☐	
11. Har våldet blivit grövre?	☐	☐	☐	
12. Försöker (...) kontrollera allt du gör och/eller är (...) väldigt svartsjuk? (Frågor om människorelationer: Vem håller du kontakt med? Vaktar (...) dig där hemma och bestämmer till exempel vad du ska ha på dig? Ta hedersrelaterat våld i beaktande och be om detaljerade uppgifter om hur (...) betar sig.)	☐	☐	☐	
13. Har (...) någonsin använt vapen eller andra föremål för att skada dig?	☐	☐	☐	
14. Har (...) någonsin hotat att döda dig eller någon annan så att du verkligen har trott på det? Dig ☐ Barnen ☐ Någon annan ☐	☐	☐	☐	
15. Har (...) någonsin försökt strypa/kväva eller dränka dig?	☐	☐	☐	
16. Säger eller gör (...) sådana sexuellt laddade saker som för dig känns	☐	☐	☐	

obehagliga eller som orsakar dig eller någon annan fysisk skada? (Och om det riktar sig mot någon annan, i så fall mot vem?)				
17. Har någon annan person hotat dig eller är du rädd för någon annan person? (Om svaret är ja, i så fall vem och varför? Beakta även hela släkten i samband med hedersrelaterat våld.)	☐	☐	☐	
18. Vet du om (...) har varit våldsamt mot någon annan? (I så fall mot vem, inklusive barn, syskon eller äldre släktingar. Beakta hedersrelaterat våld.) Barnen ☐ Andra familjemedlemmar ☐ F.d. partner ☐ Andra, vem? ☐	☐	☐	☐	
19. Har (...) någonsin använt våld mot djur eller familjens husdjur?	☐	☐	☐	
20. Finns det ekonomiska faktorer som borde beaktas? Till exempel, är du ekonomiskt beroende av (...), har du eller (...) nyligen förlorat din/sin arbetsplats eller har ni andra ekonomiska bekymmer?	☐	☐	☐	
21. Har (...) under det senaste året haft problem med läkemedel, droger, alkohol eller den mentala hälsan så att de orsakat bekymmer i vardagen? (Om svaret är ja, ge närmare information.) Droger/mediciner ☐ Alkohol ☐ Mental hälsa ☐	☐	☐	☐	
22. Har (...) någonsin hotat att begå eller försökt begå självmord?	☐	☐	☐	
23. Har (...) någonsin brutit mot besöksförbudet, reseförbudet, villkoren för övervakad frihet på prov eller avtalet om umgängesrätt med barnen? (Det kan vara bra att även bedöma hur misshandlaren har följt dessa i förhållande till sin före detta partner.) Besöksförbud ☐ Reseförbud ☐ Övervakad frihet på prov ☐ Avtal om umgängesrätt med barnen ☐ Annat ☐	☐	☐	☐	
24. Vet du om (...) någonsin har haft problem med polisen eller om (...) har ett straffregister? (Om svaret är ja, be om närmare information.) Partnervåld ☐ Sexuellt våld ☐ Annan typ av våld ☐ Annan orsak ☐	☐	☐	☐	
Ja-svar totalt				

Saker som den professionella frågeställaren bör överväga: Finns det annan information (från offret eller rent yrkesmässigt)

med anknytning till ärendet som kan öka risken för våld? Fundera över offrets situation med tanke på till exempel fysisk funktionsförmåga, missbruk av rusmedel, mental hälsa, kulturella och språkliga hinder, hedersrelaterad praxis och nedvärderande attityd. Är offret redo att ta emot hjälp eller tjänster?

Vilka primära åtgärder krävs för att förbättra offrets säkerhet?

Vad är misshandlarens yrke/hobbyer? Ger de en möjlighet att komma åt vapen?

- 1. Finns det skäl att lämna detta ärende till ett multiprofessionellt team för riskbedömning (MARAK)?** Ja Nej
(se kriterierna för riskbedömningen nedan)

- Din professionella bedömning av situationen: är du allvarligt orolig?
- 14 eller fler ja-svar
- Antalet polisutryckningar till hemmet på grund av familjevåld under de senaste 12 månaderna (tre stycken eller fler)

- 2. Tror du att det finns risk för våld mot familjens barn?**

- Ja Har en barnskyddsanmälan gjorts (Barnskyddslagen 25 §)? Ja Nej
- Nej / Inga barn

- 3. Fyll i de samtyckesblanketter som behövs och lämna de till kontaktpersonen för det multiprofessionella teamet.**

Namn och yrkesbeteckning:

Ämbetsverk/avdelning:

Ort:

Telefonnummer/e-postadress:

Underskrift och datum:

TAG UPP FRÅGAN OM VÅLD

Som arbetstagare på din egen arbetsplats är du i en nyckelposition när det gäller förebyggande av och ingripande i våld i närrelationer och inom familjen. Du är den första länken i processen att avbryta våldet. Den här minneslistan är ett verktyg som hjälper dig att närma dig även svåra situationer och att ta upp frågan om våld med klienten. När du bemöter en klient behöver du inte nödvändigtvis alltid följa den ordning som ges i listan. Använd listan så att diskussionen känns naturlig.

- Var alltid öppen, ärlig och välvillig mot klienten. Du har lov att berätta vad som är rätt och vad som är fel. Se till att klienten förstår vad du säger och att du förstår vad klienten berättar. Vid behov tag med en tolk. Nöj dig aldrig med att tolkningen sköts av en släkting eller bekant till klienten. Bemöt klienten så att hon eller han har möjlighet att ensam prata med dig och din arbetspartner.
- Situationerna är alltid olika. Det kan hända att klienten är villig att berätta om våldet oberoende av dina misstankar. Kom då överens om ett nytt sammanträffande. Kom också ihåg att du kan vara skyldig att anmäla ett brott (t.ex. barnskyddslagen, klientlagen).
- Dokumentera klientsituationen och berätta alltid åt klienten vad du antecknar. Det här är viktigt eftersom uppgifterna kan vara ett av de viktigaste dokumenten till exempel i vårdnads- och umgängestvister.
- Se till att du har uppgifter om serviceutbudet i ditt område. Lämna aldrig klienten ensam om någon lämplig service inte finns. Träffa klienten på nytt.
- Som stöd till minneslistan kan du finna mer information i broschyren "Alla har vi ansvar", www.stm.fi/svenska och på webbsidorna www.naistenlinja.com och www.nettiturvakoti.fi. Bekanta dig med informationen på webbsidorna före och efter att du bemöter en person som möjligen har upplevt våld eller en eventuell våldsutövare.

När du pratar med en person som möjligen har utsatts för våld...

- Fråga direkt om våld.
- Lyssna välvilligt och öppet.
- Försäkra dig om att den eventuella våldsutövaren inte är närvarande.
- Berätta hur mångfaldigt våldet är.
- Tag ställning mot våld: berätta att det handlar om ett brott och att du har anmälningsskyldighet i vissa typer av brott.
- Berätta att våld och gräl är olika saker och att våldet oftast fortsätter om man inte ingriper i det.
- Kartlägg klientens egna erfarenheter och uppfattningar om våld.
- Berätta att klienten kan få hjälp och hänvisa klienten till tillgängliga tjänster. Vid behov kan ni komma överens om ett nytt sammanträffande.
- Bedöm det omedelbara behovet av skydd för den som upplevt våld och för de övriga familjemedlemmarna. Red ut om det är tryggt för klienten att återvända hem. Gör upp en säkerhetsplan med klienten.

När du pratar med en person som möjligen betett sig våldsamt...

- Fråga direkt om våld (arbetspartners närvaro rekommenderas).
- Lyssna välvilligt och öppet.
- Berätta hur mångfaldigt våldet är.
- Tag ställning mot våld: berätta att det handlar om ett brott och att du har anmälningsskyldighet i vissa typer av brott. Berätta att våld medför skada för den som upplevt våld, för övriga familjemedlemmar och för klienten själv.
- Berätta att våld och gräl är olika saker och att våldet ofta fortsätter om man inte ingriper i det.
- Var intresserad och kartlägg klientens egna erfarenheter och uppfattningar om våld.
- Berätta att klienten kan få hjälp och hänvisa klienten till tillgängliga tjänster. Vid behov kan ni komma överens om ett nytt sammanträffande.
- Bedöm familjemedlemmarnas behov av skydd och hjälp. Handla enligt bedömningen och fråga klientens uppfattning om de övriga familjemedlemmarnas säkerhet just nu.

Social- och hälsovårdsministeriet, Länsstyrelsen i södra Finlands län

HANDLINGSPLAN MOT FAMILJEVÅLD (FÖRSLAG)

församling/kyrkliga samfällighet

Lagen om barnskydd 40 §

7.1.1.1.1 Anmälningsskyldighet

Har den som är anställd eller innehar ett förtroendeuppdrag inom social- och hälsovården, skolväsendet, polisväsendet eller en församling, vid handhavandet av sin tjänst eller befattning eller sitt uppdrag fått vetskap om att barn är i uppenbart behov av familje- och individriktat barnskydd, skall han utan dröjsmål anmäla detta till socialnämnden.

Även annan än den som avses i 1 mom. kan göra sådan anmälan.

Viktiga hållpunkter:

- Oro över ett barns säkerhet är tillräcklig anledning för att börja handla
- Anmälningsskyldigheten i barnskyddsärenden går före tystnadsplikten.
- Präster bör ändå se till att bikthemligheten inte kränks

1. Tala om saken

- ◆ När du ser tecken på att våld eller misshandel förekommer i en familj, ge ord åt dina iakttagelser, ställ en rak fråga.
- ◆ Om det är ett barn berättar som berättar om saken, tro på barnet.
 - Förklara för barnet att det inte är hans/hennes fel.
 - Det här är en tung börda för barnet, det är rätt att be om hjälp av en vuxen.
 - Berätta för barnet att våld inte är rätt och visa att du kan hjälpa
 - Lova *inte* att du inte berättar åt någon.
- ◆ Om den som berättar är en vuxen, uppmuntra honom/henne att var uppriktig om situationen.
 - Berätta för den vuxne hur det påverkar barnet att uppleva våld i familjen.
 - Anklaga inte, stöd i stället den vuxnas egen förmåga att se realistiskt på situationen och att handla för barnets bästa.
- ◆ Skriv ner dina egna iakttagelser och tankar, och återge barnets/förälderns berättelse med deras egna ord, så noggrant som möjligt (tid, plats, personer, händelser)

2. Dela ansvaret med någon som kan vara ditt stöd

- ◆ Ta kontakt med din förman, eller med din arbetskamrat om ni arbetar i par.
- ◆ Förmannens stöd är viktigt med tanke på ditt eget ansvar som tjänsteman.
- ◆ Rådgör med hälsovårdspersonal om dina iakttagelser och misstankar.
- ◆ Ta kontakt med barnets förälder (den som inte är våldsam) och berätta om din oro och om anmälningssplikten samt om hur man skall förfara.
- ◆ Skriv ner också dessa samtal.

3. Tag kontakt med barnskyddsmyndigheterna för att be dem göra en bedömning av situationen

- ◆ En kontakt med barnskyddsmyndigheten betyder inte automatiskt att man gör ett omhändertagande, men aktiverar det nätverk som på olika sätt kan hjälpa familjen.
- ◆ Om du kommer fram till att det är nödvändigt att göra en barnskyddsanmälan kan denna göras per telefon. De sociala myndigheterna för ärendet vidare.
- ◆ Ta ditt ansvar som vuxen, men du behöver inte bli den som utreder ärendet.
- ◆ I akuta situationer efter kl. 16.00 görs anmälan till 112
- ◆ Kontaktpuppgifter: ex barnskyddsombudsmannens telefonnummer,

4. Handla genast

- ◆ Om du upplever att ett barn är i omedelbar fara, handla genast.
- ◆ Låt inte barnet fara hem om föräldern som hämtar är berusad eller du på goda grunder antar att barnets trygghet är hotad.
- ◆ Om en misshandlad kvinna inte kan åka hem skall kommunen erbjuda en tillfällig skyddsbostad.
- ◆ Kommunens skyddsbostad finns _____

5. Följ med situationen

- ◆ Om du ännu är orolig kontakta kommunens socialtjänsteman. Diskutera med den socialarbetare som sköter familjen.
- ◆ Du kan ge viktig information för det fortsatta arbetet för familjen .

Kontakt till familjerådgivningsbyrån

Familjen kontaktar byrån med uppgivande av annan orsak

Familjen meddelar om familjevåld som orsak till kontakt

En annan enhet har utrett familjevåld och sänder till familjerådgivning för terapi

Individuell terapi
Våldet kommer fram vid samtal

Parterapi Våldet kommer fram vid samtal - om våldet är fortgående avbryts parterapi till förmån för enskild terapi.

Kartläggning av problemets omfattning och karaktär tillsammans med individen eller med paret.

Överenskommelse med paret/klienten om samarbete i nätverk

Barnskyddsanmälan vid behov BsL 40§

Rådgivning och/eller terapi på familjerådgivningen:
Vid våld i parrelationen karläggs alltid situationen/behovet av terapi fallvis

Vid behov nätverkskontakt och samordnande av stödåtgärder

Hänvisning
Till socialbyrån (barnskyddsfrågor)

MHSO vid bedömning av skador/vårdbehov

A-klinik (vid alkohol och missbruksproblem)

Kvinnojouren (vid behov av fysiskt skydd)

Vid upprepat våld enskild terapi för mannen och kvinnan med varsin terapeut i skede ett.

I skede två parterapi med två terapeuter eller reflekterande team.

Vid behov i samarbete med personal från

- mentalvårdsbyrå,
- a-kliniken
- socialen/barnskyddet
- MHSO:s rådgivning

Vårdkedjan
Samarbete
Konsultationer

